

Перспективи подальших розробок у цьому напрямку. Автор планує і надалі досліджувати питання застосування маркетингу персоналу, зокрема в напрямку використання підприємствами хімічної галузі в повсякденній управлінській діяльності маркетингових досліджень з метою визначення основних тенденцій ринку праці, конкурентних позицій та позиціонування підприємства як роботодавця, рівня конкурентоспроможності персоналу; сегментації ринку праці, визначення рівня заробітної плати та витрат на персонал з огляду на ри-

нкове середовище; стимулювання працевлаштування персоналу; формування іміджу організації як роботодавця; формування іміджу галузі з метою залучення до роботи в галузі молодих фахівців.

1. Богданов Е.Л. Маркетинговая концепция организации персоналомеджмента и конкурентоспособной рабочей силы. – М., 1999.
2. Кибанов А.Я., Дураков И.Б. Управление персоналом организации: стратегия, маркетинг, интернационализация. – М., 2005.
3. Томилов В.В., Семеркова Л.Н. Маркетинг рабочей силы. – СПб., 1997.

Надійшла до редакції 04.12.2008

В. Сторожук, асп.

ОЦІНЮВАННЯ СИСТЕМИ РОЗРОБКИ ТА ВТІЛЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ КОМПЛЕКСІВ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГАЛУЗЕВИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ

В статті проаналізовано та розкрито основні теоретичні положення оцінювання процесу розробки та втілення новітніх технологічних комплексів в процесі формування галузевих інноваційних систем в відповідності до системного підходу. Визначено, що одним з головних пріоритетів країни є формування національної інноваційної системи.

The article analyses and reveals the theoretical statements of assessment of development and implementation process of new technological complexes within the formation of the industrial innovation system in accordance with systematically approach.

Постановка проблеми. Динаміка розвитку сучасного суспільства значною мірою визначається ефективністю інноваційних процесів, які відбуваються в різних сферах його життя. Досвід розвинутих країн світу засвідчує, що прискорення соціально-економічного розвитку найефективніше відбувається в результаті реалізації інноваційної моделі [7]. Інноваційний тип економічного розвитку дедалі більше стає тим фундаментом, який визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку. В країнах, що належать до числа інноваційних лідерів, спостерігаються висока концентрація найбільш рентабельних видів бізнесу, переважно високотехнологічна структура національного виробництва, винесення за межі країни промислово-технологічного циклу виробництва, зосередження найбільших фінансових інститутів тощо [8]. В рамках даної економіки об'єктивно формуються нові господарські системи, "засновані на знаннях", ознаками якої є домінування інтелектуальних ресурсів у виробництві благ і послуг, інтелектуалізація технологій як у сфері послуг, так і в добувному та обробному секторах економіки; переважання в доданій вартості створених благ і послуг втілених знань і т. д. [3]. Сучасні економічні умови вимагають нових підходів до організації діяльності, які повинні спиратися на інноваційні засади та мають бути узгоджені з характером ринкових відносин. На сьогодні необхідними є відмова від класичного підходу та становлення нової парадигми економічного розвитку, заснованої на взаємодії, тісних взаємозв'язках та обміні наявними ресурсами, інформацією та знаннями на всіх етапах та за всіма напрямками діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми організації та управління новітніми технологічними комплексами на основі сучасного концептуального підходу – формування інноваційних систем розглядаються в багатьох роботах вітчизняних вчених та країн СНД, зокрема: Ю. Бажала, В. Геєця, О. Жилінської, Н. Іванова, С. Кірєєва, І. Кузнецова, Л. Федулова, Н. Фролова, Д. Черваньова, М. Шарка, а також закордонних вчених: К. Едквіста, Б.-А. Лундвалла, С. Меткальфа, Р. Нельсона, К. Павітта, П. Патела, К. Фрімана та ін.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Україна, яка входила до "тридцятки" країн світової інтелектуальної еліти, успадкувала від СРСР значний науково-технічний потенціал. За даними досліджень, проведених ООН на початку XXI століття, Україна посідала

одне з перших місць у світі за кількістю наукових співробітників. Рівень освіченості українців перевищував середній індекс країн Східної Європи і СНД. На сьогодні Україна залишається серед світових лідерів за такими напрямками фундаментальної науки, як фізика, математика, інформатика, хімія, фізіологія, медицина; має піонерні напрацювання та прикладні розробки у сфері лазерної, криогенної, аерокосмічної техніки, засобів зв'язку та телекомунікацій, програмних продуктів; входить у "вісімку" держав, які мають необхідний науково-технічний потенціал для створення авіакосмічної техніки, та у "десятку" найбільших суднобудівних країн світу [8].

Проте, на відміну від розвинутих країн, у яких 85-90 відсотків приросту валового внутрішнього продукту забезпечуються за рахунок виробництва та експорту наукоємної продукції, частка України на ринку високотехнологічної продукції, який оцінюється у 2,5-3 трлн доларів США, становить приблизно 0,05-0,1 відсотка [5].

Формулювання завдань та цілей статті. Метою статті є дослідження теоретичних аспектів оцінювання системи розробки та втілення новітніх технологічних комплексів в процесі формування галузевих інноваційних систем. Для досягнення цілі, в роботі були поставлені наступні завдання: уточнити теоретичний зміст терміну "галузева інноваційна система"; запропонувати систему оцінювання розробки та втілення новітніх технологічних комплексів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційні та технологічні зміни сильно залежать від сектору економіки, в якому вони протікають. Успішне функціонування інноваційної системи зумовлюється наявністю стійких конкурентних переваг, які створюють передумови ефективності діяльності її елементів.

Конкурентні переваги економіки країни, її окремих галузей, підприємств та регіонів на глобальних ринках обумовлюють відповідно і темпи зростання виробництва та національну безпеку. В структурі економік світових лідерів чільне місце займає виробництво товарів і послуг з високою часткою доданої вартості, а в ньому дуже швидко зростає "наукомістка" інноваційна складова. Відомо, що провідне місце (близько 70 %) у експорті найбільш розвинених країн (в тому числі США, Німеччина, Японія) посідають саме наукомісткі, високотехнологічні товари, ефективно виробництво та комерціалізація яких часто залежить від впровадження на національному рівні концепцій галузевих інноваційних систем.

На нашу думку, галузева інноваційна система (ГІС) – це сукупність галузевих інституцій, формальних галузевих установ та інших інститутів (таких, як університети, дослідницькі інститути, експериментальні лабораторії, агенції інноваційного розвитку тощо), які поєднані між собою специфічними партнерськими взаємовідносинами, що сприяють інтенсифікації інноваційної промислової діяльності та, як наслідок, підвищенню рівня конкурентоспроможності галузі, і які функціонують згідно організаційних та інших встановлених правил, сприяючи виробництву, розповсюдженню та використанню новітніх (високих) технологій всередині інноваційної системи. Основний аргумент – те, що дана сукупність суб'єктів виробляє, розповсюджує і акумулює знання, сприяючи бізнес-одинацям зосереджувати капітал для укріплення процесів формування ГІС.

Звідси, економічну ефективність від реалізації ГІС можна визначити як перевищення отриманих внаслідок її формування та розвитку результатів у вартісному виразі над вартісним виразом сукупних витрат галузі за даних умов, з врахуванням процесів розвитку та вдосконалення новітніх галузевих технологічних комплексів (ТК).

В період радянських часів такими комплексами виступали міжгалузеві науково-технологічні комплекси (МНТК), які являлись новими організаційно-економічними формуваннями промисловості, кінцевою ціллю яких була розробка та створення екземплярів нової техніки, яка перетворювалась в виробі загальнотехнічного міжгалузевого призначення. Система планування діяльності МНТК повинна була забезпечувати формування єдиної науково-технічної політики розвитку, закріплених за нею напрямків науки та техніки; ефективне використання трудових, фінансових та матеріальних ресурсів; організацію впровадження досягнутих науково-технічних результатів на підприємствах народного господарства.

МНТК був першим комплексом, який міг би стати новою перспективною формою інноваційного розвитку, ефективною організацією міжпідприємницької взаємодії та тісної співпраці великих, середніх та малих підприємств із державними, міністерськими та науковими організаціями. Проте внаслідок адміністративного типу управління економікою та повної залежності підприємств від держави, ефективне функціонування даних комплексів не могло бути забезпечено. Перш за все через те, що розвиток економічних методів управління МНТК залежить насамперед від перебудови всієї господарської системи країни, так як впровадження договірної практики взаємовідносин в МНТК визначається забезпеченням умов економічної самостійності підприємства, його перехід на принципи вільної торгівлі ресурсами, обладнанням та послугами, наявністю розвинутої системи фінансування, кредитування, ціноутворення і т. д., тобто всіх тих економічних елементів, без яких перехід на самофінансування та самокупність підприємств неможливий [1]. Проте, до теперішнього часу залишаються актуальними принципи його формування та розвитку, система організації та управління науково-технічної політики і т. д.

За сучасних умов, після отримання Україною статусу незалежної держави, з'явилися нові можливості реформування науково-технічної сфери, повноцінний розвиток якої вимагає чисельних ресурсів, глибоко продуманої політики, різноманітних і гнучких форм організації та управління інноваційною діяльністю, дієвого зв'язку між наукою та виробництвом. Найбільш придатною та найгнучкішою формою управління наукою в новому тисячолітті є технопарки, що дозволяють у короткий строк досягти проривів у науково-технічних розробках і різко підвищити їх віддачу.

Все різноманіття форм організації інноваційної діяльності залежно від рівня організації зводиться до двох видів: організаційні форми проведення інноваційної діяльності в межах суб'єктів ринкових відносин та організаційно-економічні форми взаємодії між суб'єктами ринкових відносин. При цьому в літературі розглядаються дві великі групи організаційних утворень: 1) співробітництво між промисловими підприємствами та науково-дослідними установами; 2) співробітництво, яке передбачає розвиток технопаркових структур, технополісів, науково-дослідницьких центрів, спільних дослідницьких програм [2].

Цікавим управлінським феноменом нового століття стає особлива форма науково-технологічного співробітництва великих промислових підприємств (корпорацій), наукових і навчальних установ, дрібних інноваційних фірм, що обслуговують сферу НДДКР – організаційно-науково-промислові конгломерати, тобто технопарки, які мають тенденцію розвитку у великі організаційні науково-виробничі об'єднання на основі створення різноманітних консорціумів і промислово-технологічних кластерів. Ці організаційні об'єднання стійкі до зовнішніх дій, притягують все нове і можуть розвиватись досить автономно за своїми власними правилами.

Основною метою створення таких науково-виробничих зон, як технополіси, технопарки, є досягнення тісного зближення потенціалу регіону з матеріально-технічною базою промисловості, скорочення тривалості інноваційного циклу, деконцентрації наукового потенціалу великих міст, забезпечення вирівнювання науково-технологічного та інноваційного розвитку різних регіонів. За оцінками експертів, в Україні налічується близько 40-60 територій, де доцільно створювати технополіси та технопарки. Але поки що процес створення технопарків та інкубаторів інноваційного бізнесу, інноваційних центрів та інноваційних структур інших типів, незважаючи на досить потужний науковий і промисловий потенціал, перспективність і потенційні можливості розвитку зазначених інноваційних структур для багатьох регіонів України, знаходиться на початковій стадії. [2].

Системний характер поняття ГІС означає, що технологічний розвиток розглядається не у вигляді ланцюжка односторонньо спрямованих причинно-наслідкових зв'язків, що ведуть від НДДКР до інновацій, але як процес взаємодії й зворотних зв'язків між всім комплексом економічних, соціальних, політичних, організаційних і інших факторів, що визначають створення інновацій. За допомогою системного аналізу можливо забезпечити дослідження теоретичних аспектів оцінювання системи розробки та втілення новітніх технологічних комплексів в процесі формування ГІС, внаслідок групування ТК на підсистеми. Це дасть можливість спростити загальну задачу, зменшити її розмірність та використати більш прості моделі.

На нашу думку, процес оцінювання системи розробки та втілення новітніх технологічних комплексів в процесі формування галузевих інноваційних систем можна розділити на декілька етапів.

Етап 1. Виділення елементів системоутворюючих груп та визначення їх функцій і завдань при формуванні та розвитку технологічного комплексу. На основі досліджень Ладанюк А. П [4], в системі технологічного комплексу, можна виділити клас системоутворюючих груп, які характеризуються наступними властивостями: мають внутрішні взаємозв'язки між змінними; описуються схожими за структурою математичними моделями; регулюються за подібною схемою.

При формалізації завдань структурного аналізу та синтезу систем за сучасних умов традиційно використовується їх теоретико-множинне подання. У рамках

даного подання на ранніх стадіях проектування будь-яка система s ТК може бути представлена у вигляді:

$$s = f(e, r), \quad (1)$$

де e – системоутворюючі елементи, які входять до складу системи ТК; r – безліч відносин між елементами. Термін "відносини" в даному випадку розглядається в широкому розумінні, що включає такі поняття як зв'язок, приєднання, взаємозв'язок, залежність, поглинання і т. д.

Система s , представлена у вигляді (1), має безліч властивостей:

$$p = \varphi(e, r), \quad (2)$$

де φ – задане відображення властивостей p .

В процесі структурного синтезу ТК передбачається, що безліч функцій, які він повинен виконувати, задається зовнішнім середовищем.

Аналіз мети дозволяє виділити безліч важливих властивостей P , якою повинна володіти проектувана система ТК:

$$P = \varphi(E, R), \quad (3)$$

Безліч відносин R в (3) визначається можливими принципами побудови ТК і частково розподілом функцій між його системоутворюючими елементами.

Завдання системного аналізу ТК полягає в виборі таких підмножин системоутворюючих елементів $e \in E$ і відносин $r \in R$ із припустимого $\lim \rightarrow \infty$ областей існування, які забезпечують найбільш ефективне (в системі обраних критеріїв) досягнення необхідних властивостей $P \subset P$.

В процесі формування ТК система може бути представлена як система функцій комплексів завдань:

$$y = f(K3, BK3), \quad (4)$$

$$\begin{cases} \sum_{t=1}^{t=c} \left(\frac{\sum_{t=1}^{t=c} NCF_t \cdot (1+(r_t)_t)^{(c-t)}}{(1+WACC)^c} \right)_{A0} + \dots + \sum_{t=1}^{t=c} \left(\frac{\sum_{t=1}^{t=c} NCF_t \cdot (1+(r_t)_t)^{(c-t)}}{(1+WACC)^c} \right)_{N0} = \sum_{t=1}^{t=c} Y_0 \\ \sum_{t=1}^{t=c} \left(\frac{\sum_{t=1}^{t=c} NCF_t \cdot (1+(r_t)_t)^{(c-t)}}{(1+WACC)^c} \right)_{A1} + \dots + \sum_{t=1}^{t=c} \left(\frac{\sum_{t=1}^{t=c} NCF_t \cdot (1+(r_t)_t)^{(c-t)}}{(1+WACC)^c} \right)_{N1} = \sum_{t=1}^{t=c} Y_1, \\ \sum_{t=1}^{t=c} Y_1 - \frac{\sum_{t=1}^{t=c} I_0}{(1+WACC)^t} \geq \sum_{t=1}^{t=c} Y_0 \end{cases} \quad (6)$$

де $t = 1 \dots c$ – тривалість розрахункового періоду; c – порядковий номер року, до якого передбачається реінвестування капіталу; $(c - t)$ – термін, на який передбачається реінвестування капіталу;

$$\sum_{t=1}^{t=c} \left(\frac{\sum_{t=1}^{t=c} NCF_t \cdot (1+(r_t)_t)^{(c-t)}}{(1+WACC)^c} \right)_{A0} + \dots + \sum_{t=1}^{t=c} \left(\frac{\sum_{t=1}^{t=c} NCF_t \cdot (1+(r_t)_t)^{(c-t)}}{(1+WACC)^c} \right)_{N0} -$$

приведені до теперішньої вартості компаундовані за ставкою рефінансування r_t вільні грошові кошти першого, ..., n -ого підприємства до об'єднання в технологічний комплекс на визначений термін $(c - t)$;

$$\sum_{t=1}^{t=c} \left(\frac{\sum_{t=1}^{t=c} NCF_t \cdot (1+(r_t)_t)^{(c-t)}}{(1+WACC)^c} \right)_{A1} + \dots + \sum_{t=1}^{t=c} \left(\frac{\sum_{t=1}^{t=c} NCF_t \cdot (1+(r_t)_t)^{(c-t)}}{(1+WACC)^c} \right)_{N1} -$$

приведені до теперішньої вартості компаундовані за ставкою рефінансування r_t вільні грошові кошти першого, ..., n -ого підприємства після об'єднання в технологічний комплекс на визначений термін $(c - t)$; WACC – вартість капіталу; I_0 – початкові інвестиції на формування та розвиток технологічного комплексу.

Ефективність ТК для кожного з учасників (E_i) можна визначити як суму дискontованого чистого прибутку за певний період діяльності ТК [6]:

$$E_i = \sum_{t=1}^T VD_i - \sum_{t=1}^T BV_i - \sum_{t=1}^T P_i, \quad (7)$$

де $\sum_{t=1}^T VD_i$ – сума дискontованого валового доходу i -го учасника від участі в ТК; $\sum_{t=1}^T BV_i$ – сума дискontованих валових витрат i -го учасника від участі в ТК; $\sum_{t=1}^T P_i$ – сума дискontованих податків та інших відрахувань з прибутку, які i -й учасник отримує від участі в ТК.

Таким чином, можна зробити висновок, що ефект для кожного з учасників кластера дорівнюватиме різни-

де $K3$ – множина комплексів завдань; $BK3$ – відносини між комплексами завдань, які визначають схему їх взаємозв'язку;

$$K3 = \{ВППС, ВСС, ВТЕЗ, ВТФ, ВПЕЗ, ОЕВР\}, \quad (5)$$

де ВППС – вибір принципів побудови системи ТК; ВСС – вибір структури системи ТК; ВТЕЗ – визначення топології елементів та зв'язків в ТК; ВТФ – вибір технології функціонування в ТК; ВПЕЗ – визначення параметрів елементів та зв'язків в ТК; ОЕВР – оцінювання ефективності варіантів та вибору рішень в ТК.

Етап 2. Оцінювання ефективності формування та розвитку технологічних комплексів. Відзначимо, що для оцінювання ефективності окремого суб'єкта господарювання зазвичай використовують значну кількість показників: натуральних та вартісних, абсолютних та відносних, часткових та узагальнюючих. За всіх рівних умов, для оцінювання беремо до уваги, що участь у ТК різноманітних суб'єктів буде відбуватися на умовах повної участі. Тому, вважаємо за доцільне розрахунок ефективності ТК (як цілісного інституціонального утворення) проводити за допомогою показників (розрахунковий період – період від базисного року, коли були зроблені початкові інвестиції на формування ТК, до звітного року).

Так як на цілісність ТК впливають індивідуальні параметри його окремих учасників, а отже, ефективність діяльності ТК буде відображати отриманий ним у процесі функціонування синергічний ефект, за якого сукупний результат дій (ефективність діяльності технологічного комплексу в цілому) перевищуватиме суму результатів дій (ефективність дій) кожного з учасників об'єднання. Виходячи в вищесказаного, розрахунок ефективності формування та розвитку ТК можна провести за наступною формулою:

ці між доходами учасника від участі у ТК та його витратами на об'єднання у кластер.

Для визначення величини синергічного ефекту за кожним фактором впливу, можна використати формулу для оцінювання сумарного ефекту синергії технологічного комплексу на момент часу t :

$$SCE_t = SEM_t + SEP_t + SEU_t + SEK_t +$$

$$+ SEO_t + SEOE_t + SED_t + SEKP_t, \quad (8)$$

де SCE_t – сумарний синергічний ефект технологічного комплексу на момент часу t ; SEM_t – синергічний ефект масштабів; SEP_t – синергічний ефект продажів; SEU_t – синергічний ефект підвищення ефективності управління; SEK_t – синергічний ефект капіталів, або фінансово-

інвестиційний синергізм; CEO_t – синергічний ефект оптимізації оподаткування; $CEOE_t$ – синергічний ефект операційної економії; CED_t – синергічний ефект диверсифікації; $SEKР_t$ – синергічний ефект за рахунок комбінування ресурсів.

Етап 3. Оцінювання ефективності впливу технологічного комплексу на розвиток галузевої інноваційної системи. Відзначимо, що ефективна діяльність технологічного комплексу справляє позитивний вплив на розвиток самої інноваційної системи галузі, яку можливо визначити як залежність темпів розвитку галузевої інноваційної системи від факторів (результатів) діяльності технологічного комплексу:

$$TP_{ГІС} = f(p_1, p_2, \dots, p_6), \quad (9)$$

де $TP_{ГІС}$ – темпи галузевого розвитку (галузева ефективність); p_1 – кількість новостворених робочих місць; p_2 – обсяг реалізованої інноваційної продукції ТК на 1 млн. населення; p_3 – середній рівень заробітної плати; p_4 – розвиток ринкової інфраструктури; p_5 – надходження інвестицій (включаючи іноземні), пов'язаних з діяльністю ТК (темп зростання інвестицій); p_6 – галузева валова додана вартість.

Висновки. Для забезпечення ефективного оцінювання системи розробки та втілення новітніх технологічних комплексів в процесі формування галузевих інноваційних систем повинна бути розроблена методика збору інформації про системоутворюючі елементи. Відповідність первинної інформації реальному положенню справ є критичною умовою ефективності проведеного аналізу. Якщо вона не дотримується, будь-які подальші розрахунки будуть мати малоефективними. В такому випадку навіть кібернетичні методи оцінювання не в

зможуть вловити динаміку системи із щохвилино зростаючих вхідних даних.

Перспективи подальших розробок у цьому напрямку. Інноваційна політика ТК комплексу повинна бути спрямована на вибір із множини вхідних даних найбільш пріоритетних для їх аналізу, повинна бути орієнтована на розвиток інноваційної системи як унікальної динамічної системи, що має яскраво виражені особливості, а також спрямована на господарське використання науково-технічного потенціалу, на зміцнення внутрішніх зв'язків у науково-технічному комплексі, створення сприятливих умов для інноваційного клімату, стимулювання фінансування для комерціалізації нововведень. Автор планує подальші дослідження вказаних перспективних напрямів.

1. *Войчинский А.М.* Создание МНТК – основа эффективного использования научно-технического потенциала отраслей народного хозяйства. – Л., 1989.
2. *Гевць В.М.* Україна у вимірі економіки знань. – К., 2006.
3. *Жилінська О.І.* Рейтинговий підхід до визначення конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2006. – № 88.
4. *Ладанюк А.П.* Основи системного аналізу: Навч. посіб. – Вінниця, 2004.
5. Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації (ч.1). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
6. *Семенов Г.А.* Створення кластерних об'єднань в умовах нової економіки: Монографія. – Запоріжжя, 2008.
7. *Черваньов Д.М., Сторожук В.М.* Сутність національної інноваційної системи, її функції та роль у національній економіці // Науково-технічна інформація. Науково-практичний інформаційний журнал. – 2007. – № 2(32).
8. *Черваньов Д.М., Названова Л.М.* Конкурентоздатність та інноваційний розвиток // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2006. – № 88.

Надійшла до редколегії 19.12.2008

О. Євтушевська, асп.

ВРЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ СФЕРИ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

В статті висвітлюються основні особливості функціонування зовнішньої сфери корпоративних відносин. Надаються рекомендації стосовно вдосконалення системи зовнішньокорпоративних відносин в Україні.

Main distinctiveness of an external range of corporate relations are lightening. Recommendations as to an improvement of an external corporate relations system in Ukraine are giving.

Постановка проблеми. Корпоративні відносини являють собою досить складну систему зв'язків, які функціонують на різних рівнях, зокрема на зовнішньому та внутрішньому. Зовнішня сфера корпоративних відносин становить основу діяльності акціонерних товариств та робить можливим функціонування всього корпоративного сектора. Можна сказати, що зовнішня сфера корпоративної діяльності є тотожною до поняття зовнішньокорпоративних відносин. Останні носять більш об'єктивний та непередбачуваний характер, так як залежать не лише від інтересів безпосередніх учасників корпоративної діяльності, але й визначаються рядом інших економічних та соціальних чинників, які не підпорядковуються безпосередньо учасникам акціонерних товариств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі сторони проблеми розвитку зовнішньокорпоративних відносин в Україні досліджуються у працях таких науковців як: Д. Задихайло, Г. Назарова, О. Кібенко, Є. Петруня, Л. Лімонова та інших. Варто зазначити, що дане питання висвітлюється у вітчизняній економічній літературі недостатнім чином.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. На сьогодні корпоративний сектор відіграє досить помітну роль у становленні вітчизняної економіки, не зважаючи на фінансову та політичну нестабільність. Роз-

виток системи корпоративних відносин в Україні вимагає всебічного дослідження різних аспектів даної проблеми, зокрема висвітлення основних особливостей та найбільш помітних тенденцій розвитку зовнішньої сфери корпоративних відносин. Отже, функціонування корпоративного сектора вимагає ґрунтовного дослідження всіх його складових.

Формулювання завдань та цілей статті. У даній статті необхідно розкрити основні особливості розвитку системи зовнішньокорпоративних відносин, а також розробити ряд рекомендацій, які б дозволити вдосконалити зовнішню сферу корпоративної діяльності в умовах економічної кризи. Обсяг цієї роботи не дозволить повною мірою висвітлити усі аспекти функціонування зовнішньокорпоративних відносин в Україні, проте найбільш важливі особливості їх розвитку будуть досліджені.

Виклад основного матеріалу. До системи зовнішньокорпоративних відносин можна віднести відносини з приводу законодавчого забезпечення корпоративної діяльності, відносини фінансового посередництва у межах корпоративного сектора, ставлення суспільства до розвитку акціонерних товариств, відносини з приводу обігу цінних паперів тощо. Стосовно нормативного забезпечення корпоративної діяльності, то на сьогодні